
HANKISS ILONA

BÁTHY ANNA OPERAÉNEKESNŐ
(Beregszász, 1901. június 13. – Budapest, 1962. május 14.)

Balogh Géza domborműves emléktáblája (Ukrajna, Beregszász (Берегове), Munkácsi utca 26., a Művészeti Iskola falán, az M24-es főút mentén (2012)

[Báthy Anna \(30:26\)](#)

Ezt a videót a YouTube Videoszerkesztővel készítettem (tvb)

<http://www.youtube.com/editor>

A kezdet:

Nagynéném, a „híres Rokon”, emberi, művészi példaképem volt. Hálás vagyok, hogy megismerhettem, hogy a közelében élhettem, hogy mélyen őrzött emlékeimet Róla felidézhetem.

Úgy tudom, eddig csak egy vékony könyvecske jelent meg pályájáról a „Nagy magyar előadóművészek” című sorozatban, melyben mégis élénk tárul egy, rendkívüli pálya képe. Egy művészsors, egy ember, akinek fejlődését kísérve, valami egészen új jelenséggel találkozunk, a zenei világ. A figyelem, első pillanattól kezdve felé fordul. Ritka jelenség, hogy kivétel nélkül, Toscaninivel az élen mindenkit megérint. Tóth Aladár, az Operaház későbbi direktora, irodalmi szinten megszerkesztett kiváló írásaiban, nagyon hamar felfedezi Anettet, 50 szerepét, a legapróbb részletekig elemezi majd, Őt a „magasságokba” emeli. Már vizsgálóelőadásán, Aida szerepében való bemutatkozásakor írja róla, hogy „hangja fényes, gyönyörűen cseng, pompás fokozásokra képes ... énekkultúrája pompás énekes intuíciót sejtet. Stumpff Anna, /ez volt családi neve/ bemutatkozásán már nemcsak nagy, de határozottan magasabb rendű tehetségről beszélhetünk, aki énekes gárdánknak fontos hézagát lesz hivatva betölteni.” Brahms: „Deutsches Requiem” előadása után: „Báthy Anna megragadó szoprán szólója stílusban, szellemben, költői átélésben egyaránt méltó volt a nagy karmester, **Toscanini** teremtette művészi kerethez.” Az előadásokról megjelent „irodalmi” írások, amiket ma kritikának nevezünk, kitüntető jelző variánsai alig felsorolhatók. A Pester Lyold többek között ezt írta Báthy Anna Richard Strauss: Arabella c. operájának címszerepében nyújtott szerepformálásáról: „Az ember nem tudja, min csodálkozzon jobban, éneklésén, ízlésén, tévedhetetlen muzikalitásán nyugvó frazírozási művészetén, vagy az egész alak megformálásának nemességén?” és sorolhatnánk tovább... Nem túlzás ez az, egyöntetű ováció?

Báthy Anna és Rösler Endre Kodály Zoltán Hány Jánosában (1935)
[\(Magyar Fotóarchívum\)](#)

Rösler Endre a kiváló művésztárs, a legjobb barát, búcsúbeszédében így jellemzi: „... Élete költészet és dal, kultúra és zene. Amilyen egyszerű, mondhatnám puritán volt külsőségeiben, olyan gazdagon pompázott szellemekben, fantáziában, emberségben ... Egyénisége mindig elbűvölt. Mikor a Varázsfuvola Paminájaként Tamino válaszáért könyörög, mindig megrendültem, könnyekkel szememben hagytam el a színpadot.”

Hogy emlékezhetek ezután én, hiszen pályája kezdetét, csúcsát én nem ismerhettem?

Mire találkoztunk, hangja veszíthetett fényéből, erejéből, megjelenése talán már nem volt fiatalosan sugárzó, de mindezt elfelejtettem, ha színpadon, koncertteremben láthattam, hallhattam őt. A dallamívek formálása, a színek egymásba olvasztása, éteri pianói, melyek szinte észrevétlen átmenettel születtek meg úgy, mintha épp abban a pillanatban érkeznének a lélek legmélyéről, engem is minden alkalommal elvarázsoltak.

Próbáltam ezt az érzést kezdő énekesként írásban is rögzíteni. a /világnak kikiáltani/ Az erről készült cikk sajnos nem jelent meg, pedig Hozzá méltó, szép anyagnak gondoltam. A helyi lap számára nem volt időszerű, sajnálom, hogy ezt már a szerkesztőség fiókjai mélyén is hiába keresném. „Tudós” bátyám tanácsolta, próbálkozzam újra, de ne legyen ilyen sima, rajongó az emlékezés. Próbálom tanácsát megfogadni, de tudom, ugyanazt a „hibát” újra elkövetem, hiszen most kezdtem mélyen foglalkozni kivételes teljesítményeivel...

Nem tudnám teljes repertoárját itt felsorolni, legyen az a lexikonok feladata, de szeretnék Somogyi Vilmos és dr. Molnár Imre előzőleg említett könyvéből néhány szinte hihetetlen információt kiemelek.

1930-31-ben teljesített szerepeinek névsora:

Mozart: Figaro házassága – Rosina grófné

Don Juan – Donna Anna

Beethoven: Fidelio– Leonóra,

Verdi: A trubadúr – Leonóra,

Aida címszerep

Requiem

Wagner: A walkür – Sieglinde

Tannhäuser – Erzsébet

Lohengrin – Elza

Hihetetlen!

Néhány családi emlék...

Már kislány korában nagy jövőről ábrándozva, boldog örömmel énekelgetett. Ismerősök mondogatták, milyen kellemes, különleges színű a hangja. Terveit próbálja titokban tartani, de végül szülei elé áll, bevallja, énekesnő szeretne lenni. „Színpad, színház”, a hangzása is rossz, mit szól ehhez majd a világ?” Aggályoskodik a család. Nagypám ekkor lép közbe: „Anettnek a pályára kell lépnie!” Stampff Gyula, a szigorú kúriai bíró, törvényszéki tanácselnök apa, lánya sorsáról egyedül nem tud dönteni, jól jött a határozott közbelépés. Hezitálása szokatlan jelenségnek tűnhetett, hiszen környezete megszokta, hogy minden „esetben” ő mondja ki a végső szót ... Szigorú fegyelmet követelt valóban mindenkitől, minden téren, ami otthonára is érvényes volt ... Ha ünnepi alkalommal bálba készült a három Stampff lány, kijárt nekik az új ruha: „Fontos a külső, hiszen mindenki szeme rajtatok lesz.” A kis város igényeinek meg kell felelniük. Szülői kísérettel érkeznek a lányok, táncolnak, szórakoznak, de csak éjfélig, mint a mesében. „Aki későig mulat, keljen is fel korán, úgy, mint máskor: vár a tanulás, a házi teendők”, rendelkezik az apa, rejtett meglepéssel.

Anette szép arcú, sudár termetű nagylány lett. Álmai hamar valóra válnak. Az első sikerek után a családfő is megenyhül, büszkén áll a csodálók sorába: „Ez a kis fruska máris többet keres, mint én.” Sopron figyeli szülöttét, a helyi lapok egymással versenyezve írják elismerő cikkeiket.

Gyerekkori szereplési mániám, az otthonról igencsak táplált ambícióim sürgették a vele való találkozást. Első szakmai megnyilatkozásom után éreztem, a távolból is figyeli próbálkozásaimat, bízik bennem. Finoman megfogalmazott kritikáival tanít, értékel, ha kell, helyre igazít. Alap életkérdésekben, ízlésben volt bennünk hasonlóság, persze más-más szinten.

De a történet Róla szól: A Zeneakadémián, Maleczky Blanka növendéke lesz és már tanuló éveiben hamar felismerik kivételes tehetségét. Vizsgálata után, nagy feltűnést kelt, mégis a Városi színház, a „Koldus Opera” fogadja be. Az igazgatókat akkoriban a városi urak döntése irányítja. Híres vendégművészek, Bruno Walter, Jan Kiepura, Marcel Journet, Jeritza Mária, Pataky Kálmán és a

margóra kényszerített fiatal tehetségek csábítják be ide a közönséget. Olyan sikeresen próbálnak rivalizálni az operaházzal, hogy Radnai, az Operaház igazgatója hamarosan szabad utat enged a kiválóbbaknak, elsősorban Anettnek. Az elődök természetesen nem szívesen fogadják a nagy tehetségnek kikiáltott fiatal művészt. Medek Anna, Anette bemutatkozó előadása előtt eldugja jelmezét, hogy ezzel is nehezítse fellépését. Ő állja a próbát, pályája hamarosan magasra ível. 50 főszerep sokszínűsége, egészen kivételes munkát, készenlétet követel.

Szerepei közül talán a „Fidelio”, „Az álarcosbál” a „Don Carlos”, a „Tannhäuser”, az „Otello” volt a legemlékezetesebb. Ő a Carlos utolsó felvonásbeli gyönyörű áriáját és a szerelmi duettet emlegette rajongva, szenvedélyesen. „Az egész előadás alatt, mindig erre a jelenetre vártam...” – emlegette annyiszor. Amikor később én is felléptem a Carlos-ban, sokszor gondoltam Rá.

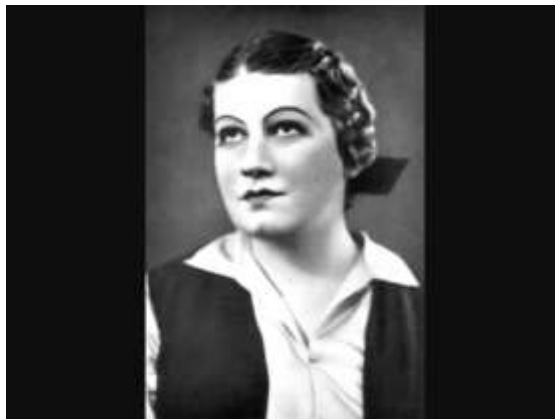
Verdi: Otello - Joviczky József - Báthy Anna (10:12)

Szerelmi kettős az I. felvonásból Otello: Joviczky József, Desdemona: Báthy Anna
Közreműködik: a MR Szimfonikus Zenekara, vezényel: Lehel György

Báthy Anna-Závodszy Zoltán - Trisztán és Izolda: Szerelmi kettős (11:06)

Wagner: Trisztán és Izolda - Szerelmi kettős
Izolda: Báthy Anna, Trisztán: Závodszy Zoltán

A „Fidelio”-t úgy érzem Beethoven neki írhatta. Milyen boldogan énekeltem volna vele együtt az első felvonásbeli gyönyörű tercettet, kvintettet, ha kicsit velünk marad még.

A Fidelio Leonórájaként

Az Otello gyönyörű Ave Maria-ját azóta se imádkozta el soha senki úgy, ahogy Ő. A műszaki dolgozók is mindig a színpalak mögött várták, hogy részesei lehessenek ennek a csodának, hiszen ítéletüket magasra értékeltük.

Verdi: Otello - Ave Maria a IV. felvonásból (5:44)

Báthy Anna, a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara, vezényel: Lehel György

© 1969 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1969-11-07

Külföldi karrierje egy bécsi beugrással indult. Verdi: Requiem-je volt műsoron, Toscanini dirigált. A közönség szívébe zárta, a kritikusok magasztalták, a mester homlokon csókolta. A hatalmas siker után vendégfellépései sokszorozódtak: Salzburg, Drezda, Weimar, Barcelona és természetesen Bécs felé. Ma világkarriert futna, de otthonát, hosszabb időre talán most se hagyná el semmilyen sikerért. A kiváló művész és a Kossuth-díj későn érkezett, amiből megsejthető, őt se kerülték el méltatlanságok, bajok, sőt tragédiák sem. A sebeket, melyek mélyen érintették, szerepeibe rejtette el. Önsajnálatra sosem volt ideje, hiszen mindenki tőle, az „erős asszonytól” várt segítséget, oltalmat, vigasztalást.

Hétköznapi életét is tökéletességig finomította. Otthonában minden bútor, tárgy, művészi ízlésről árulkodott: a karcsú fotelek kézzel hímzett gobelin csodái, a selyem lámpaernyők aranydíszei, egy finoman megszólaltatott dallamív a zongorán, az édes-sós sütemények friss illata, íze, az akkor szedett eper aromája, minden, amihez keze ért. Legfőképp persze művészete, amiről mindenki csodálattal írt, beszélt, emlékezik. A napokban egészen véletlenül kezembe került egy apához írott kedves levele. Jól esik ezzel kis igazolást kapnom a múltból: „Meghallgattuk Iluskát a rádióban, nagyon szépen énekelt. Megállapítottuk, bárhol, bármilyen nagy énekesek között is megállná a helyét. Büszke voltam rá. Nagyon örültem, hogy Sándor Judit is így nyilatkozott róla. Így legalább megtudtam, nem csak az elfogult rokon hallotta olyan szépnek, hanem más is...”

Kicsit előreszaladtam, nézzünk még vissza a kezdetekhez. Összeismerkedik egy tehetséges mérnökkel, akit társaságnak elfogad, de házasságról hallani sem akar. A férfi öngyilkossággal fenyegetőzik, a család félve a botránytól kéri Anettet, fogadja el ezt az áldozatot. Szomorú esküvő, néhány rossz év, a pohár lassan betelt. Spanyolországi vendégszerepléséről sürgönnyt küld: „Mire hazaérek,

kérlek, hagyd el a házat.” Férjét az újrakezdéshez mindennel ellátja és örökre szóló búcsút vesz tőle.

Szaszovszky Ottó, az elektromos művek helyettes igazgatója lesz az igazi társ. Mint szakértő, hosszabb időt töltött el Indiában, lakásában felfedezhetőek az onnan származó értékes emlékek. Zeneszerető, operába járó ember, amikor egy Richard Strauss: A rózsalovag c. előadáson hallja Anettet, érzi, ő az, akire eddig várt. Ottó alacsony, Anette válláig sem ér, kicsit gömbölyded, nem férfiszépség, de bája van, szeretet árad belőle. A következő „Rózsalovag” előadáson ezüst rózsát küld be öltözőjébe. Közös életük valahogy itt kezdődött. el.

Anette zongoraművész nővérével együtt a Hieronimy úton lakott albérletben. Ottó megvásárolja a mellettük lévő telket, gyönyörű házat építtet rá. Otthonuk ajtaja szép lassan kitárul... Lélek tölti be a pazarul berendezett házat. Kedves ötletek is mutatják szeretetük mélységét: esténként /gombnyomásra egymás mellé gördül a két ágy/? Áttetsző üvegű kandallóban ég a tűz, fénye egy szürke kis pulira vetül, aki ott alszik boldog nyugalomban. Kapcsolatuk tökéletes, egy életre szóló...

Anette gyereket vár, átalakul az élet, a ház, kilenchónapnyi boldogság! Majd nehéz szülés, véget alig érő szenvedés, vese-komplikáció. Kisfia világra jön, de csak néhány órát él. „Ha a kis kezét legalább néhány órára megfoghattam volna!” – szakadt fel belőle néha, a keserű emlék. Hosszú hónapokig ágyhoz kötve, orvosok küzdenek életben maradásáért.

A „Tannhäuser”-ben lép először színpadra. Mit érezhetett ott akkor, amikor újra közönség elé állt? ...Nem ez volt a terve erre az esztendőre... „Légy üdvözölve, te szent csarnok...” énekelte belépő áriája kezdő sorait. Hatalmas ováció fogadja a nézőtérről, könnyekkel küzd, hangja különös fénnel szárnyal. Jól esik ez a megható fogadtatás. Érzi, most ez a számára kijelölt út, amin tovább kell lépnie. De meddig? A leállás veszélyes lehet, mögötte várakoznak az utódok, ugrásra készen.

De ezzel várjunk még.

A daléneklés mestere volt, ritka adottság ilyen hatalmas hang esetén. A legnehezebb, igényesebb műveket tartotta műsorán: Wolf, Liszt, Richard

Strauss, Debussy és Kodály, de az ő előadásában mindez olyan könnyűnek, természetesnek tűnt. A technikai tökéletesség, az aprólékos kidolgozottság birtokában, az érzelmek, színek szabadon szárnyalhattak. „Mindig olyan dalokat választok, amelyeket kevésbé ismer a közönség” mondta. Ebben én is igyekeztem követni őt, bár sokszor figyelmeztettek, a „slágerek” könnyebben érthetőek.

Báthy Anna dalénekesként
[DALSZÖVEG klub - Network.hu](http://DALSZÖVEG.klub-network.hu)

Wesendonk-dalok: Fájdalmak (2:19)

Richard Wagner: Wesendonk-dalok: Fájdalmak

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, Báthy Anna (ének), vezényel: Somogyi László

Magyar Előadóművészek: Báthy Anna

© 1985 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1985-05-02 Auto-generated by YouTube.

Kár, hogy néhány felvétele maradt csak meg, ő nem kérte, a szakma nem volt kezdeményező. Mindkét műfajban a legelsőik között volt. Sport hasonlattal szólva, a tökéletesség célszalagját ő, nem csak érintette. Egyszeri, megismételhetetlen művész és ember volt. Szerénysége ellenére, királynői tiszteletet váltott ki mindenkiből. Ha különös módon hangszerhez hasonlítanám művészetét, az orgonát említeném, mert az a teljességre képes.

Báthy Anna: Kodály (1:05)

Kodály Zoltán: Magyar népzene X. füzet - Megizenem az édesanyámnak · Báthy Anna

© 1954 HUNGAROTON RECORDS LTD. Released on: 1954-08-15 Auto-generated by YouTube.

Esküvőm szűk családi körében, Ő és Ottó, velünk ünnepelt. Egy szép ónkehely ma is felidézi bennem a közelükben megélt értékes pillanatok, percek.

Pályázása előtt elénekli még Wagner „Trisztán és Izolda” című operájának régen várt női főszerepét, Izoldát, majd Kodály: „Háry János”-ból a Császárné ízes, humoros figuráját. Hatalmas uborkásüveggel lép színpadra, kedves, népies kiejtéssel, mélyen zengő hangon mondta el szövegét, énekelte el szólamát. Finom bájjal kápráztatta el közönségét. Megmutatta, ő még erre is képes. Két ennyire különböző szerep, zárja be a kört. Egy hatalmas, be nem teljesült szerelmi drámát oldott fel egy kedves vígjátékkal, talán mert vidám képet szeretett volna hagyni maga után, akár Verdi, Puccini, a két olasz operakirály.

A Rózsalovag Tábournagynéjaként
([DALSZÖVEG klub - Network.hu](http://DALSZÖVEGklub-Network.hu))

1958-ban, még fellép egy „Rózsalovag” előadáson, szerepe szerint búcsúzik a fiatalságtól, pályától, színpadtól egyaránt. Leköszön, megnyugtatta a tudat, otthon is nagy szükség van rá. Tevékeny, segítő mindenhol, mindenben, akár egész élete során... Majd Ottó, hosszú betegsége köti le minden erejét, az őt érintő rossz jelekre közben nem figyel.

Férje halála után kórházba kerül, néhány hét... követi kedvesét... Fidelio, a hős asszony, nem tehet másképp.

Báthy Anna sírja Budapesten. Farkasréti temető: 1-1-415/416.

---

* **Hankiss Iona** vagyok, aki a zeneművészeti Főiskola kitüntetéses diplomával való elvégzése után – miniszteri rendelet szerint – gyakorló éveimet a debreceni Csokonai Színház magánénekesi pályám 20 év alatt kiteljesedett. Szerepeim sorából néhány: Mozart: Szöktetés a szerájból - Blonde Mozart: Figaro házassága – Susanna / Cherubin Mozart: A varázsfuvola-Pamina Donizetti: Don Pasquale-Norina Beethoven: Fidelio-Marzellina, Flotow: Márta Verdi: Rigoletto-Gilda Az álarcosbál- Oszkár Puccini: Bohémélet-Mimi . Külföldi vendégjátékaim: Parma, Reggio Emilia, Roma, Milano, Stockholm, Prága és kiküldetés az avignoni Ifjúsági Színházi Fesztiválra. Oratórium-dal koncertek, TV-játékok, rádió szereplések; Egyetemi színpad: „Hallom Amerika hangját” Zenés est a pionír kor dalainak, költészetének bemutatásával / közreműködés, szerkesztés, rendezés /; Francia est a Vár „Korona Pódium”-ban... Az ELTE Zenei Tanszékén docensi beosztásban, magánénekes mellett, operatörténeti drámajáték speciálkollégiumot vezettem. Az „Operaélet” című legendás művészeti folyóiratban kollégáimmal „Az opera fény árnyékában” címmel készített interjúim a parlandóbeli megjelenése után előre láthatólag könyv formájába is olvashatók lesznek. Kitüntetésem: Liszt Ferenc-díj, „A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje”.